

Оптимізація фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі: стратегічні орієнтири розвитку

Сотник Вікторія Вікторівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
20.11.2025	Економіка	657.3:070

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17684403>

Анотація. У статті досліджено проблеми оптимізації фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі України в умовах воєнного стану та економічної нестабільності. Проаналізовано сучасний стан ринку, структурні проблеми, дисбаланси доходів і витрат, фінансові ризики та ефективність державних механізмів підтримки, включно з бюджетними програмами, грантами та податковими пільгами. Виявлено потребу в адаптивному фінансовому плануванні та диверсифікації джерел фінансування через краудфандинг, венчурні інвестиції, міжнародні гранти та державні фонди. Запропоновано стратегічні орієнтири розвитку підприємств книжкової галузі, що забезпечують стійкість грошових потоків, цифровізацію процесів та підвищення конкурентоспроможності. Особливо наголошено на важливості підтримки малих і середніх видавництв, розвитку логістичної інфраструктури та популяризації української книги на міжнародних ринках. Висвітлено роль стратегічного фінансового управління у подоланні наслідків воєнного стану та забезпеченні довгострокового розвитку галузі.

Ключові слова: фінансове забезпечення, книжкова галузь, воєнний стан, державна підтримка, грантові програми, краудфандинг, стратегічне планування.

Optimization of Financial Support for Publishing Industry Enterprises: Strategic Development Guidelines

Annotation. The article examines the issues of optimizing financial support for publishing industry enterprises in Ukraine under martial law and economic instability. The current market conditions, structural problems, income and expenditure imbalances, financial risks, and the effectiveness of state support mechanisms, including budget programs, grants, and tax incentives, are analyzed. The analysis revealed low liquidity of enterprises, limited access to credit resources, uneven cash flows, a high share of small print runs, and rising production costs, which increase the financial vulnerability of the sector. The study emphasizes the need to improve existing state support mechanisms and expand the range of financial instruments to ensure stability, efficiency, and long-term sectoral development. Special attention is paid to state programs, particularly the activities of the Ukrainian Book Institute and grant initiatives such as «Translate Ukraine», which promote Ukrainian literature, support

---

¹ Сотник В. В. к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. проф. Й. С. Завадського, Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0507-2348>

translations, and facilitate the international promotion of books. Tax incentives for stimulating demand and increasing sales are also considered, as well as the role of strategic financial management in forming reserves, planning working capital, and ensuring enterprise resilience in crisis conditions.

The study highlights the necessity of a comprehensive approach to optimizing financial support, combining state assistance with private investments, grants, and alternative financing sources. The proposed strategic development priorities include the development of a crowdfunding ecosystem, stimulation of venture investments, attraction of international grants, modernization of production capacities, and digitalization of business processes, which enhance the competitiveness of the Ukrainian publishing sector, expand market opportunities, and integrate the industry into the global cultural space. Particular emphasis is placed on the importance of supporting small and medium-sized publishers, developing logistics infrastructure, and promoting Ukrainian books in international markets.

Keywords: crowdfunding, financial support, grant programs, martial law, publishing industry, state support, strategic planning.

Вступ

Постановка проблеми. У сучасних умовах функціонування економіки України питання оптимізації фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі набуває особливої значущості, адже саме ця сфера є невід'ємною частиною інтелектуального, культурного та освітнього розвитку суспільства. Воєнний стан, запроваджений у зв'язку зі збройною агресією проти України, суттєво трансформував умови діяльності суб'єктів господарювання книжкової галузі. Руйнування логістичної інфраструктури, скорочення платоспроможного попиту, зростання витрат на виробництво та логістику, обмежений доступ до традиційних ринків збуту й зміна структури споживання інформаційного продукту стали чинниками, що поглибили фінансові ризики суб'єктів господарювання галузі. У таких умовах забезпечення стабільності, гнучкості та стійкості фінансових потоків є критично необхідним для збереження функціонування підприємств і розвитку книжкової галузі навіть у період масштабних потрясінь.

Водночас воєнний стан загострив потребу у якісній українській книзі як інструменті підтримки національної ідентичності, інформаційної безпеки та культурної стійкості. Підвищений суспільний інтерес до українського контенту відкриває нові можливості для видавництва, однак реалізація цих можливостей потребує ефективної фінансової стратегії, здатної адаптуватися до умов високої турбулентності. Невизначеність макроекономічного середовища, інфляція, зростання собівартості поліграфічних матеріалів, перебої з енергопостачанням та інші наслідки війни обумовлюють потребу в оптимізації структури фінансування, активному пошуку альтернативних джерел ресурсів, формуванні стратегічних резервів і підвищенні ефективності управління оборотним капіталом підприємств книжкової галузі.

Особливої актуальності набуває питання стратегічних орієнтирів розвитку фінансового забезпечення, оскільки книжкова галузь має реагувати не лише на короткострокові кризові виклики, але й вибудовувати довгострокову модель стійкого функціонування в післявоєнний період. У цьому контексті важливим є формування адаптивних фінансових механізмів, які поєднують державну підтримку, приватні інвестиції, грантове фінансування, партнерські проекти та цифрову трансформацію бізнес-процесів. Розроблення таких стратегій дасть змогу підвищити конкурентоспроможність українських видавництв, забезпечити ефективний розвиток книжкового ринку та зміцнити його інституційну спроможність.

Тому дослідження питань оптимізації фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі з урахуванням умов воєнного стану є надзвичайно актуальним. Воно спрямоване на пошук інструментів забезпечення фінансової стійкості, адаптації до

ризиків воєнного часу та окреслення стратегічних орієнтирів, що дадуть можливість підприємствам галузі не лише вижити, а й ефективно розвиватися в нових реаліях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика оптимізації фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі привертає увагу дослідників різних галузей як економіки та менеджменту, так і культурології та державного управління. Комплексність фінансових процесів у видавничій сфері, поєднання комерційної та культурної функцій, а також вплив зовнішніх ринкових і макроекономічних чинників зумовлюють багатоаспектність наукових підходів до вивчення цієї проблеми.

Серед українських вчених значний внесок у дослідження фінансової специфіки видавничої галузі зробили Буряк С., який детально аналізує стан, тенденції та перспективи розвитку книговидавничої діяльності в Україні [1]. Він акцентує увагу на структурних проблемах ринку, дисбалансі доходів та витрат видавництва і необхідності стратегічного фінансового планування. Ці висновки перегукуються з дослідженнями Бутенка О., який також досліджує стан та тенденції розвитку книжкового ринку України, підкреслюючи значення оптимізації фінансових ресурсів і ефективного використання бюджетних та грантових інструментів для стабілізації ринку [2].

Дослідження Вовка Н. доповнюють попередні роботи, висвітлюючи інструменти популяризації видавничого ринку в умовах пандемії та воєнних дій. Він зазначає, що кризи значно впливають на фінансову стійкість видавництв, стимулюючи необхідність адаптивного управління грошовими потоками [3]. У цьому контексті важливими є також висновки Єжижанської Т. С., яка аналізує діяльність книжкових видавництв в умовах перманентної кризи, звертаючи увагу на низьку ліквідність та обмежені фінансові ресурси малих і середніх підприємств [5].

Поглиблюючи питання структурних проблем видавничої галузі, Кваско А. та Сухорукова О. акцентують увагу на нерівномірному розподілі доходів та обмеженому доступі до кредитних ресурсів, що підвищує ризики для підприємств [6]. Водночас Голубовський Р. розглядає сучасні тенденції розвитку книжкового ринку в умовах війни і підкреслює необхідність оптимізації бюджетних програм та грантових механізмів для підвищення фінансової стійкості видавничого сектору [4].

Серед іноземних дослідників значну увагу приділено фінансовим моделям функціонування медіа та видавничих компаній. Так, Picard R. G. аналізує структуру фінансування медіаорганізацій і моделі їх адаптації до ринкових змін, показуючи, як різні фінансові стратегії впливають на стійкість підприємств [17]. Схожі висновки можна знайти в роботах Thompson J. B., який досліджує глобальні фінансові тенденції у книжковому бізнесі та проблеми економічної стабільності видавництв у цифрову епоху, підкреслюючи роль інновацій та цифрових платформ для підвищення прибутковості [18].

Дослідження Hesmondhalgh D. (2018) доповнюють ці роботи, приділяючи увагу фінансовій вразливості культурних індустрій та ролі державних механізмів підтримки у кризові періоди, що підтверджує необхідність системної допомоги для розвитку креативних секторів [15]. У свою чергу, Geiger C. висвітлює інституційні та фінансові аспекти захисту авторських прав, підкреслюючи важливість ефективного правового та фінансового регулювання для підвищення доходів видавництв і їх економічної стабільності [16].

Попри наявність значних наукових доробків, присвячених проблематиці фінансового забезпечення підприємств видавничої сфери, низка ключових аспектів залишається недостатньо дослідженою. Передусім це стосується моделей оптимізації фінансових потоків підприємств книжкової галузі у кризових умовах, зокрема в період дії воєнного стану, коли істотно трансформуються структура витрат, логістичні канали збуту, ризиковий профіль підприємств та їх фінансова поведінка. Такі моделі

потребують адаптації до умов різкої зміни попиту, порушення комунікаційних зв'язків і високої ймовірності непередбачуваних фінансових втрат.

Подальшого наукового опрацювання потребує оцінювання ефективності державних фінансових інструментів підтримки книжкової галузі, включно з грантовими програмами, податковими стимулами, бюджетними механізмами фінансування та інституційними заходами розвитку культурних індустрій. Їх вплив на фінансову стійкість та конкурентоспроможність підприємств видавничого сектору досі не має комплексної емпіричної оцінки. Недостатньо дослідженими залишаються також механізми стратегічного фінансового планування в українських видавництвах, зокрема їхня здатність формувати довгострокові фінансові стратегії в умовах цифровізації, змін у структурі споживання книжкової продукції та посилення конкуренції на глобальному ринку.

Лише фрагментарно висвітлені питання використання альтернативних джерел фінансування як краудфандингу, венчурного капіталу, благодійних та міжнародних грантів. Їх потенціал, обмеження та ризики в умовах економічної та воєнної нестабільності залишаються недостатньо обґрунтованими. Окремого дослідження потребують стратегічні орієнтири розвитку книжкової галузі у післявоєнний період, коли постане необхідність відновлення ринкової інфраструктури, модернізації виробничих потужностей, посилення інвестиційної активності та інтеграції в європейський культурний простір.

Отже, незважаючи на наявність суттєвого наукового підґрунтя в дослідженнях фінансового забезпечення культурних та видавничих індустрій, комплексна система оптимізації фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі в умовах економічної нестабільності та воєнного стану потребує подальших розробок. Це зумовлює необхідність теоретичних і прикладних досліджень, спрямованих на формування ефективних фінансових механізмів розвитку видавничого сектору України.

Метою статті є комплексне дослідження механізмів оптимізації фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі України та розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо формування ефективної системи фінансового управління, що сприятиме стратегічному розвитку галузі в умовах економічної нестабільності та воєнного стану.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: проаналізувати сучасний стан фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі України, визначити основні структурні проблеми, дисбаланси та ризики, що ускладнюють ефективне функціонування видавничих підприємств; оцінити ефективність існуючих фінансових інструментів підтримки (бюджетні програми, гранти, податкові пільги, дотації) та визначити необхідні обсяги ресурсів для забезпечення сталого розвитку галузі; розробити систему стратегічних фінансових інструментів підтримки галузі на основі диверсифікації джерел фінансування, включаючи альтернативні форми (краудфандинг, венчурні інвестиції, міжнародні гранти) та сформулювати стратегічні орієнтири розвитку фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі на період воєнного та післявоєнного відновлення економіки, що сприятимуть підвищенню інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності українського книговидавничого сектора.

Результати

Фінансове забезпечення підприємств книжкової галузі є критичною складовою стабільного функціонування та розвитку видавничого сектору. В сучасних умовах, які склалися в Україні книжковий ринок характеризується низькою рентабельністю, обмеженим доступом до кредитних ресурсів та недостатньою ліквідністю більшості підприємств. Основні структурні проблеми включають неефективну модель управління фінансовими потоками, дисбаланс між доходами від реалізації продукції та витратами

на виробництво, а також залежність від державних дотацій, грантів та сезонних програм підтримки.

Особливо гостро проблема проявляється у воєнний період, коли логістика та канали збуту порушуються, зростає ризик затримок у виконанні контрактів, збільшується невизначеність доходів, а витрати на охорону, логістику та матеріальні ресурси зростають. Такі фактори підвищують фінансову уразливість підприємств і роблять їх більш чутливими до зовнішніх шоків.

Для повного розуміння сучасного стану фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі України важливо аналізувати кількісні та якісні показники ринку у динаміці. На рис. 1. відображена динаміка видань та тиражів у книжковій галузі України.

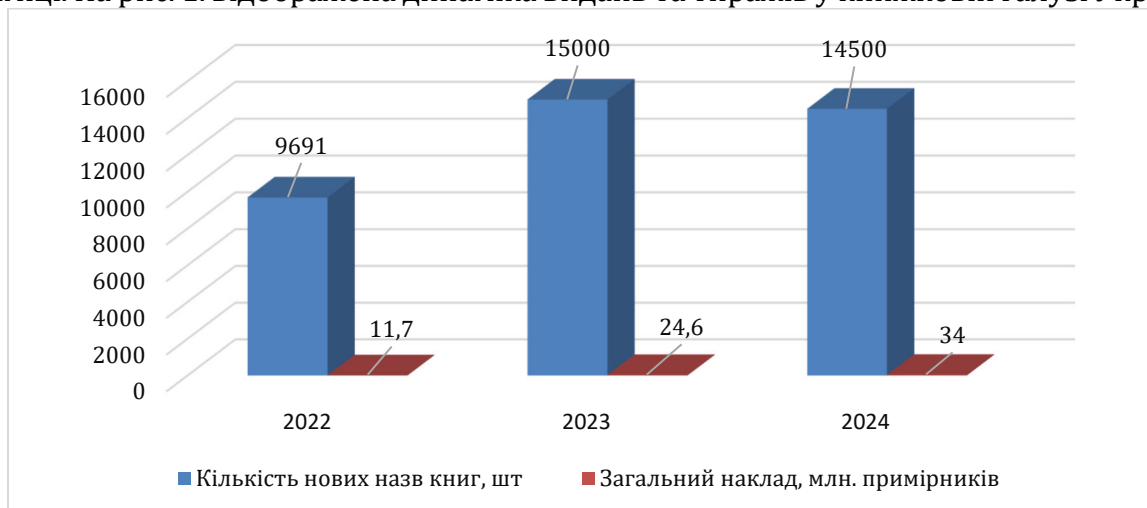

Рис. 1. Кількість видань та тиражів у книжковій галузі України за 2022-2024 роки
Джерело: сформовано з використанням [7, 8].

Аналіз показує різке падіння видань та накладів у 2022 році, що корелює з початком широкомасштабної війни, а також поступове відновлення в 2023–2024 роках. Незважаючи на деяке зростання тиражів у 2024 році, кількість нових назв залишається нижчою або коливається, що вказує на збереження нестабільності в структурі видавничої діяльності. Ці тенденції підтверджують потребу в адаптивному фінансовому плануванні та підтримці видавництва у кризових умовах.

В табл. 1 систематизовано ключові фінансові показники українських видавництв у період 2022–2024 років. Тут представлені дані про активність видавництв, ринкові обсяги, цінову політику та структурні ризики, які формують фінансовий контекст для підприємств книжкової галузі.

Таблиця 1 - Основні фінансові показники видавництв України за 2022-2024 роки

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. до 2022 р. у %
Обсяг ринку, млрд. грн.	4,8	7,5	8,0	166,66
Середній наклад, примірники	1054	1640	2134	202,47
Середня ціна книги, грн.	240	265	280	116,67
Доля видавництв з малими накладками (<500 прим.), %	52	50	48	92,31

Джерело: сформовано з використанням [7, 14].

Дослідження фінансових показників основних видавництв України демонструє, що ринок книжкової галузі України у 2024 році показав відновлення за доходами та обсягом товару, близько 8 млрд. грн., але значний ризик зберігається через високу частку малих накладів та обмежену кількість видавництв із достатнім капіталом. Медіанна ціна книги зростає, що може стримувати попит, особливо серед широкої аудиторії. Усі ці факти вказують на необхідність підтримки видавничої індустрії через

фінансові інструменти, які сприятимуть зростанню масштабів виробництва, економії на масштабі та підвищенню ліквідності видавництв.

Значне падіння видавничої активності у 2022 році підкреслює ризик фінансової нестабільності, що посилюється через мобілізацію ресурсів у умовах воєнного стану та порушення логістичних ланцюгів. Така ситуація створює значні загрози для безперервності функціонування видавництв і потребує впровадження адаптивних стратегій фінансового управління. Нерівномірність грошових потоків видавництв залишається однією з ключових проблем сектору. Обмежені тиражі та малі накладки спричиняють зниження доходів, ускладнюють накопичення фінансових резервів та формування стратегічних фондів розвитку, що зменшує стійкість підприємств до зовнішніх потрясінь. Зростання собівартості продукції, пов'язане з інфляційними процесами та підвищенням витрат на друк, створює додатковий ризик стримування попиту, особливо серед споживачів з обмеженою купівельною спроможністю. Це, у свою чергу, негативно впливає на ліквідність підприємств і їхню здатність до інвестування у нові проекти та розширення асортименту.

Фрагментація галузі та висока конкуренція також формують системні ризики. Більшість видавництв працюють із малими обсягами виробництва, що унеможлиблює досягнення економії на масштабі (economies of scale) і підвищує ймовірність фінансових труднощів при коливаннях ринку. Обмежена ринкова інфраструктура посилює зазначені проблеми. Незважаючи на наявність численних брендів, фізичних та онлайн-крамниць, процеси розподілу та збуту книг залишаються недостатньо ефективними, особливо в регіонах, які постраждали від бойових дій або економічного спаду. Це створює додаткові бар'єри для стабільного розвитку видавничого сектору та підкреслює необхідність комплексного підходу до оптимізації фінансового забезпечення та інституційного регулювання галузі.

Враховуючи виявлені проблеми та фінансові ризики, стає очевидною необхідність системного аналізу існуючих механізмів підтримки видавничої галузі. Падіння видавничої активності, нерівномірність грошових потоків, висока собівартість продукції та фрагментація ринку підкреслюють важливість оцінки ефективності державних і приватних фінансових інструментів. Зокрема, дослідження потребує визначення ролі бюджетних програм, грантових механізмів, податкових пільг та дотацій у забезпеченні ліквідності, фінансової стійкості та інвестиційної спроможності видавництв.

Аналіз цих інструментів дозволить не лише встановити їхню ефективність у сучасних умовах воєнного стану та економічної нестабільності, а й оцінити обсяги ресурсів, необхідні для формування стратегічно обґрунтованої системи фінансового забезпечення галузі. Такий підхід створює методологічну основу для подальшого формування рекомендацій щодо оптимізації фінансового забезпечення підприємств книжкової індустрії та визначення пріоритетних напрямів державної підтримки.

Проведене дослідження сучасного стану фінансового забезпечення українських видавництв свідчить про ключову роль державних інструментів підтримки у забезпеченні стабільного функціонування галузі, особливо в умовах воєнного стану та економічної нестабільності. До таких інструментів належать бюджетні програми, грантові механізми, податкові пільги та дотації, які безпосередньо впливають на ліквідність підприємств, їхню фінансову стійкість та здатність залучати інвестиції.

Так, бюджетне фінансування, що реалізується через Український інститут книги, охоплює заходи підтримки книговидання, популяризації читання та стимулювання перекладів українських творів іноземними мовами. У 2024 році обсяг коштів, виділених на діяльність Українського інституту книги становив приблизно 466 млн. грн., що дозволило реалізувати низку програм перекладів, підтримку бібліотечних фондів та

ініціативу «єКнига» [7]. Такий рівень фінансування створює передумови для стабілізації ринку та розвитку малих і середніх видавництв.

Щодо грантових механізмів варто зазначити, що в Україні діє програма «Translate Ukraine», яка забезпечує фінансову підтримку перекладів українських творів на іноземні мови та сприяють міжнародній промоції літератури [12]. В табл. 2 представлено динаміку основних показників за цією програмою. Зауважимо, що в 2022 році програму реалізувати не вдалось через повномасштабне вторгнення Росії в Україну.

Таблиця 2 – Динаміка показників реалізації грантової програми «Translate Ukraine»

Показники	2020 р.	2021 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. до 2020 р. у %
Подані заявки, кількість	84	122	121	147	175,00
Пройшли технічний відбір, кількість	78	113	106	125	160,26
Пройшли відбір ЄР, кількість	54	90	76	90	166,67
Надруковані книги, шт.	52	61	61	80	153,84
Іноземні мови, кількість	21	21	18	22	104,76
Країни	23	24	22	25	108,70

Джерело: сформовано з використанням [12].

З 2020 року в межах цієї програми вийшло 251 переклад українських книг різними мовами світу. Незважаючи на позитивний вплив грантів на конкурентоспроможність українських видавництв, їх охоплення обмежене, а доступ до ресурсів ускладнюється високою конкуренцією та адміністративними бар'єрами

Податкові стимули, у тому числі програми кешбек для читачів («єКнига», «єПідтримка»), сприяють стимулюванню попиту на книги та частково компенсують високі витрати видавців [9]. Водночас ефективність таких заходів обмежується нерівномірним доступом до програм і складністю адміністрування, що знижує їхню загальну результативність.

Для забезпечення сталого розвитку видавничої галузі України необхідно визначити обсяги фінансових ресурсів, що забезпечать стабільне функціонування підприємств у короткостроковій і довгостроковій перспективі. Зокрема, слід враховувати потреби у покритті виробничих витрат (друк, логістика, маркетинг), фінансуванні перекладів і підтримці бібліотечних фондів, стимулюванні цифрових проєктів і модернізації виробничих процесів. На основі аналізу бюджетного фінансування Українського інституту книги за 2022–2024 роки, а також грантових та податкових інструментів, доцільно орієнтуватися на щорічний ресурс обсягом не менше 500–550 млн. грн., що дозволить забезпечити реалізацію ключових програм розвитку, збільшити охоплення малих і середніх видавництв, а також підтримати інноваційні проєкти та заходи з популяризації читання в умовах економічної та воєнної нестабільності [14].

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що до переваг державного фінансування належать стабілізація ринку, підтримка перекладів та популяризація читання, а також стимулювання продажів через податкові та грантові механізми. Проте основними обмеженнями виступають нерівномірний розподіл ресурсів, обмежене охоплення малих видавництв та часткова неефективність програм у регіонах, постраждалих від бойових дій.

Виходячи з цього, стратегічно важливими заходами для забезпечення сталого розвитку галузі є:

1. Підтримка та стабілізація бюджетного фінансування Український інститут книги, що дозволить планувати видавничі проекти на кілька років уперед та зменшить ризики нестабільності.

2. Розширення грантових програм, зокрема для малих і середніх видавництв, шляхом спрощення доступу та зниження адміністративних бар'єрів.

3. Оптимізація податкових стимулів для видавництв та книгарень, а також розвиток програм кешбек для читачів.

4. Проведення системного моніторингу ефективності фінансових інструментів, включно з аудиторськими оцінками та аналітичними звітами, що дозволить коригувати обсяги ресурсів та пріоритети державної підтримки відповідно до потреб галузі.

У процесі довгострокового планування фінансового забезпечення книжкової галузі Україні надзвичайно важливо не обмежуватися лише державними коштами, а сформувати систему диверсифікованих інструментів, яка б сприяла стійкості, гнучкості і залученню зовнішніх ресурсів. Нижче запропонована система стратегічних фінансових інструментів, що базується на поєднанні державної підтримки з приватними, комерційними й громадськими джерелами фінансування.

Таблиця 3 – Фінансові інструменти підтримки підприємств книжкової галузі

№	Фінансовий інструмент	Короткий опис	Мета	Очікуваний результат
1.	Краудфандинг	Платформи збору коштів (онлайн-кампанії) від читачів, фанів літератури, благодійників.	Залучення громади, створення прямих зв'язків між видавництвами та читачами.	Зниження залежності від державного фінансування, популяризація нових проектів, тестування попиту.
2.	Венчурні інвестиції	Інвестиції від венчурних фондів або приватних інвесторів у перспективні стартапи видавничого бізнесу.	Фінансування інновацій, підтримка масштабування бізнес-моделей.	Прискорення цифрової трансформації, підвищення продуктивності та рентабельності підприємств.
3.	Міжнародні гранти	Грантові програми від міжнародних організацій, культурних фондів (наприклад, UNESCO, програми ЄС).	Підтримка перекладів, копродукцій, проектів національної культурної значущості.	Розширення географії видавничої діяльності, підвищення глобального впливу української літератури, підсилення міжнародної співпраці.
4.	Державні інвестиційні фонди	Спеціальні фонди або державно-приватні партнерства для інвестицій у великі видавничі ініціативи.	Мобілізація капіталів на реконструкцію друкарень, створення логістичної інфраструктури.	Підвищення пропускнуєї спроможності виробництва, диверсифікація видавничих напрямків, зменшення витрат на одиницю продукції.
5.	Мікро-	Кредитні лінії для видавничих стартапів або МСП	Забезпечення оборотного капіталу,	Підвищення ліквідності, можливість реалізації

фінансування та кредитування	від банків або мікрофінансових установ.	фінансування друку, маркетингу.	невеликих серій книг, стабілізація грошових потоків.
------------------------------	---	---------------------------------	--

Джерело: сформовано з використанням [4, 6].

Аналіз стратегічних фінансових інструментів свідчить, що ефективне функціонування книжкової галузі потребує поєднання державної підтримки з альтернативними джерелами фінансування. Краудфандинг і венчурні інвестиції забезпечують залучення приватних ресурсів і стимулюють інновації, міжнародні гранти сприяють розширенню ринкових можливостей, а державні інвестиційні та кредитні механізми гарантують стабільність і покриття базових витрат. Така диверсифікація джерел фінансування дозволяє знизити ризики залежності від одного каналу фінансування та підвищує стійкість і конкурентоспроможність галузі.

На основі системи інструментів виокремлено прогностичні стратегічні орієнтири для розвитку книжкової галузі у короткостроковій та середньо- та довгостроковій перспективі (рис. 2).

Рис. 2. Стратегічні напрями розвитку підприємств книжкової галузі

Джерело: сформовано з використанням [10, 11].

Аналіз ключових пріоритетів розвитку фінансового забезпечення видавничої галузі демонструє необхідність комплексного підходу, що враховує як оперативні потреби воєнного часу, так і довгострокові завдання післявоєнної відбудови. Запропоновані пріоритети, а саме розвиток краудфандингової екосистеми, стимулювання венчурних інвестицій, залучення міжнародних грантів, інвестиції в інфраструктуру та стимулювання торгівлі формують багаторівневу стратегію

фінансової підтримки, яка дозволяє збалансувати державні та приватні ресурси, забезпечити стійкість грошових потоків, підвищити ліквідність підприємств і сприяти цифровізації та інноваціям. Впровадження цих пріоритетів сприятиме зміцненню інвестиційної привабливості, розширенню ринкових можливостей, підвищенню конкурентоспроможності українського книговидавничого сектору та формуванню стійкої моделі розвитку галузі у середньо- та довгостроковій перспективі. Крім того, стратегія дозволяє враховувати ризики, пов'язані з економічною та воєнною нестабільністю, і забезпечує основу для гнучкої адаптації фінансових інструментів відповідно до змін зовнішнього середовища. Реалізація цих стратегічних пріоритетів стане ключовим чинником забезпечення сталого розвитку української книжкової галузі та її інтеграції у глобальний культурний та економічний простір.

Висновки

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що фінансове забезпечення підприємств книжкової галузі України залишається критично важливим фактором стабільного функціонування та розвитку сектора, особливо в умовах воєнного стану та економічної нестабільності. Дослідження показує, що існуючі механізми державної підтримки, а саме бюджетні програми, грантові інструменти, податкові пільги та дотації відіграють ключову роль у забезпеченні ліквідності, підвищенні фінансової стійкості та стимулюванні інвестиційної активності. Водночас, структурні проблеми галузі, зокрема нерівномірність грошових потоків, висока частка малих накладів, зростання собівартості продукції та обмежена ринкова інфраструктура, зумовлюють необхідність удосконалення існуючих фінансових механізмів та розширення спектра підтримки.

Одним із ключових напрямів розвитку є диверсифікація джерел фінансування, що включає використання краудфандингу, венчурних інвестицій, міжнародних грантів та державних інвестиційних фондів, що сприяє зниженню ризиків залежності від одного каналу фінансування та підвищенню стійкості галузі. Прогнозні стратегічні пріоритети розвитку, орієнтовані на поєднання державної та приватної підтримки, інноваційні підходи до виробництва та цифровізації процесів, створюють умови для підвищення конкурентоспроможності українського книговидавничого сектору, розширення ринкових можливостей та інтеграції галузі у глобальний культурний простір. Такий комплексний підхід забезпечує можливість адаптації до ризиків економічної та воєнної нестабільності та формує основу для сталого розвитку книжкового ринку в коротко- та довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Буряк С. Книговидавнича діяльність сучасної України: стан, тенденції та перспективи розвитку. *Вісник книжкової палати України*. 2021. No 1. С.10–21. URL: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/255741>
2. Бутенко О. П. Аналіз стану та тенденцій розвитку книжкового ринку України. *Ефективна економіка*. 2024. No 1. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.19>.
3. Вовк Н. С. Інструменти популяризації видавничого ринку в Україні: вплив пандемії та воєнних дій. *Інформація та соціум*. 2023. С. 78–80.
4. Голубовський Р. Тенденції розвитку книжкового ринку України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. № 61. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-109>.
5. Єжижанська Т. С. Книжкові видавництва України в умовах перманентної кризи. *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 6. С. 29–35.
6. Кваско, А., Сухорукова, О. Стан та тенденції розвитку видавничо-поліграфічної галузі України. *Економіка та суспільство*. №51. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-42>.

7. Ліга.Бізнес. Витрати на Український інститут книги у 2024 році. https://lb.ua/culture/2023/09/16/575040_2024_rotsi_vidatki_ukrainskiy.html.
8. Міністерство культури та інформаційної політики України. Бюджет. URL: <https://mcsc.gov.ua/biudzhzet/>.
9. Міністерство економіки України, довілля та сільського господарства України. Програми податкових стимулів для креативних індустрій. URL: <https://me.gov.ua>.
10. Ситник В. Продаж е-книг та аудіокниг в Україні. *Інтегровані комунікації*. 2023. №1 (15), С.121–127. DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2023.1516>.
11. Ситник В. О. Стратегії доступу до контенту в українських цифрових книгарнях. *Обрії друкарства*, 2023. № 2(14). С. 243–254. URL: [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2\(14\).295407](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2(14).295407)
12. Програма підтримки перекладів. URL: <https://ubi.org.ua/uk/activity/programa-pidtrimki-perekladiv>.
13. Шпак В. І. Видавничий бізнес: книгаредатора : навч. посіб. К. : ДП «Екс- прес-об'ява». 2022. 2-ге вид. доп. і перероб. 292 с.
14. AIN.UA. Вплив державних програм підтримки на книжковий ринок України / AIN.UA. URL: <https://ain.ua>.
15. Hesmondhalgh D. *The Cultural Industries*. 4-е вид. London : SAGE Publications Ltd, 2018. 568 с.
16. Geiger C. (ed.), *Intellectual Property and Access to Science and Culture: Convergence or Conflict? Global Perspectives for the Intellectual Property System*, CEIPI-ICTSD. Issue Number 3. 2016. 97 p.
17. Picard R. G. *The Economics and Financing of Media Companies*. 2-е вид. New York : Fordham University Press, 2011. 286 с.
18. Thompson J. B. *Merchants of Culture: The Publishing Business in the Twenty-First Century*. Cambridge ; Malden : Polity, 2010. 464 с.